Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувла 1923 шера дениз ◆ ШОАТТА, 19 ИЮНЬ, 1982 ШУ. ◆ № 73 (8639). ◆ Мах 3 кеп.

Кхоана, 20 июне — халкъа депутатий моттигерча Советий депутаташ а халкъа судахой а хорж.

Массава а хоржамашка гlо!

КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пленум

17 июне парте обкома заседанеш зале хилар КПСС Нохч-Гlалгlай обкома VI пленум. Цига дакъа лоцаш яр партийни, советски, профсоюзни, комсомольски актив, министерствай, ведомствай, йоккхача промышленни предприятей, колхозий, совхозий куьйгалхой.

Пленуме ладийгlар «КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленума итогаши «1990 шерага кхаччалца йолча ханара СССР Кхачан программехи иэ кхоачашъяра де дезарехи» новкъоста Л. И. Брежнева яьча доклада тlара хьадоагlа областной партийни организаце декхараши» дувцаш парте обкома хьалхарча секретара **А. В. Власова** яьча доклада.

Прениешка дакъа лаьцар КПСС Шелковской райкома хьалхарча секретара **В. Г. Табацковас**, Грозненски района «Пригородный» совхоза бацалдараш леладеча бригада бригадира **Т. С. Гулаевас**, Сунженски района «Серноводский» совхоза директора **А. Б. Даутова**, КПСС Назрановски райкома хьалхарча секретара **А. А. Мякиева**, юрта боахам производственно - технически lалашбеча Паччахьалкхен комитета председатела **А. А. Саидова**, гlишлошъеча Нохч-Гlалгlай управление СМУ-2 комплекени бригада бригадира **Ш. Хаджиева**, КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара **Н. И. Семенова**, «Птицепром» треста директора **А. Ж. Дзейгова**, НГlАССР Министрий Совета председатела хьалхарча заместителя **С. Н. Кожуховске**, «Грознефть» объединене генеральни директора **Р. М. Хачатурова**, НГlАССР кхачан промышленноста министра **Т. М. Богатырева**, Наурски райисполкома председатела **А. М. Эштиева**.

Дийцача дешах тlайийцаб республика юрта боахама болхлой, берриге къахьегамхой КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленума решенеш, 1990 шерага кхаччалца йолча ханара СССР Кхачан программа толаме кхоачашъяра тlехьа хьинаре къовсам лоаттабе оарцагlбахара тlаберзабаь бола соцам.

Пленумо къоабалйир «1990 шерага кхаччалца йолча ханарча Нохч-Гlалгlай АССР Кхачан программа» проект, хlаьта республика Министрий Совета тlалиллар из НГlАССР Лаккхехьарча Совета сессе ювца оттаярах доагlаш дола доп кийчде.

Пленума балха юкъе дакъа лаьцар КПСС ЦК Юртбоахама отдела инструктора **А. Б. Ярлыкапова**.

Укх тlехьарча шерашка пачхьалкхен плаш кхоачаш а ца еш тlехьдоссачарех яр «Чечингсельстрой» треста чуйоагlача Грозненски аьшкабетона конструкцей завода коллектив. «Хlара балха дийнахьа хьадер дукхагlа хилийта!» яхача девизагlа шерра социалистически ляь йоаржальча цо укх юбилейни шера биэза найда нйбу ший торонех. Цудухьа пачхьалкхен плаш тlайийца декхараши тlехкхоачашдеш хьабоагlа завода болхлой. Дlабахача пхе бетта заданел совгlа цар арахийцар 18 эзар сома мaьха товарни продукции ши эзар совгlа сома мaьха нормативно-цlена продукции. Хlаьта пачхьалкхен планал совгlа маьхала яьккхар барх1 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци.

Тlехкхоачашъеш я техни - ко - экономически хьокхазий задании а. Арахецача продукцета дlабода мах лохбарах производствана кходаьд эзараш сомаш. Къахьегама овсарле лаккхъяра задани 105,6 процент кхоачашъяьй. Пачхахьалкхенна планал совгlа хьа-мел еш йола продукци из лаккхъяра чотагlа арахецаш я.

Укх производствени толамаш хьакхоллаш ярaш я шерра ляь а йоаржаль, шоай хьинар кхо ца деш къахьегаш йола бригадаш. Церна юкъе а хьалхалаттачарех я Эскаев Саид-Хьусен керте латтача формовщикий бригада. Вlаштта кхоэза яхье котъпларах цун сийна урагlъяхийтай заводе Цlе байрахи. Цу бригаде дукха ба башха-дика производственникаши общественникаши. Царех цаl ва комсомолец, формовщик, завода ВЛКСМ бюро член Джамалов Генадий Геланович. Ший ах шера задани ханал дукха хьалха кхоачашъяьй цо.

СУРТА ТlА: (аьрдехьара аьттехьа) бригадир С.-Хь. Эскаеви формовщик Г. Джамалови.

И. ПЛИЕВА сурт.

ДЕЗАЧА ДЕННА КИЙЧДАЬ СОВГlАТ

Моттигерча Советашка халкъа депутаташ судахой хоржача деш сийна къахьегама вахте эттача «Старогрознефть» НГДУ скважинашта лаьттан вlалеи капитальни ремонт ечар шерра социалистически ляь а йоаржаль дика къахьегама совгlат кийчдаьд цу дезача цlейна. Цхьайттагlча пятилетка шоллагlча шера дlабахача пхе бетта цар капитальни ремонт яьй 40 скважинана, хlаьта текущи ремонт яьй 1302 скважинана, пачхахьалкхен планагlа 1068 скважинана мара текущи ремонт е езаш ца хиппача. Цу гlулакхо вlаштlехьдалийтар мехкдаьттахошка пхе бетта планал совгlа 30.5 эзар тонн мехкдаьтта даккхеи къахьегама овсарле планагlа лаьрхlачул дикка лакхъеи.

Дика лел ремонтникий гlулакхаш укх июнь бетта а. Цар социалистически декхараш тlайийцадар бетта 253 скважинана ремонт е. Хьалхарча ах бетта ремонт яьй цар 140 скважинана.

Укх толамаш доахача къаржача социалистически яхье хьалха латт коммунисташ Солнышкин Дмитрий, Бесчастный Александр керте лаьттача бригадай коллективаш. Ханал ах бутт хьалха ремонт йир Брагунерча № 83 йолча тlехкlоаргача скважинаьа Ремизов Виктор керте латтача буровой коллективо а.

Т. АЛЕКСАНДРОВ.

Сийле хийла хьалхалаттарий!

1982 шера 15 июне кхаччалца йолча юкъа итогаш яьй доакъар кийчдара республикански месячника.

Доакъар кийчдара йоаржаьча социалистически яхье котало яьккхараш а лаьрхlа республикански газеташ тlа чlоагlдаьча Сийлен улга тlа яьхай:

Районаш:

НАУРСКИ,

йол кийчъяра план 32 процент, сенаж — 110, бацций хьоар — 17 процент кхоачашъярах.

Яхье хьалхара моттиг хьожаьй района.

ШЕЛКОВСКОЙ,

йол кийчъяра план 16 процент, сенаж — 47, бацций хьоар — 23 процент кхоачашъярах.

Яхье шоллагlа моттиг хьожаьй района.

НАДТЕРЕЧНИ,

йол кийчъяра план 12 процент, сенаж — 128, бацций хьоар — 16 процент кхоачашъярах.

Яхье кхоалагlа моттиг хьожаьй района.

Боахамаш:

Шелковской района «Путь к коммунизму» яха колхоз;

Шелковской района «Шелковский» племсовхоз;

Грозненски района «1 Мая» колхоз;

Грозненски района «Горячеисточненский» совхоз;

Надтеречни района «Озерный» совхоз;

Назрановски района «Назрановский» совхоз;

Сунженски района XIX партсъезда цlерагlа колхоз;

Сунженски района Ленина цlерагlа колхоз;

Гудермесски района «Гудермесский» совхоз;

Надтеречни района «Верхненаурский» совхоз.

ДОАКЪАРА БАЗА ЧlОАГlЪЮ

КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленумо 1990 шерага кхаччалца тlайийца Кхачан программа кхоачашъяра дикхашка, фермашка, доакъара цехашка деррига шоай низаш оарцагlдаьха балхаш деш ба Шелковской района «Красный пахарь» яхача колхоза къахьегамхой.

Къаьстта боккха теркам тlабахийтаб цар шурел дулхи дукхагlа даккхара, кхачан продукташ пачхахьалкхенга йохкара планаш толаме кхоачашъяра. Доакъара база кхы тlа дегlа ца йоалайича, хьайбашта шортта хьаьнеи гlожен доакъар lалаш ца дича декхараш кхоачаьде вlаштlехьдаргдоацилга а ховш, шоашта ма могга доакъар кийчдеш боахк колхозхой укх ахкан деношка, хlаьта цу балхах дика лоархlа а бу.

Ништта, планагlа кийчъе йоагlар 4500 тонн йолаш хьалха кхачача бацех 5019 тонн силос кийчъяьй. Аьла лаьрхlа йола 760 гектара тlара люцерна массехк дийнахьа косилкашца хьекха lойиллай механизатораша. Хlаьта хьалхагlа йокъаеннача бацех 888 тонн йол хиннай. Из аргlаш а даь дlаоттаьй. Цул совгlа йокъаяларга хьежаш хьалъоцанза уллачох кхы тlа 1000 тонн йол хургйолаш а я.

Люцернай бацех сенаж а кийчъю колхозхоша. Шера планагlа кийчъе йоагlар 5800 тонн йолаш хlанале нlоага чу еллай 3046 тонн. 1300 гектар хулаш дола лаьтта дlалаьнад люцернас. Укх шера кхы массехказа из хьанха лерхlаш ба колхозхой. Цо торо хулийт планал дукха дукхагlа йоли сенажи кийчъе.

Цlенхаштта йоакхо ю колхозе кийчдеча доакъара дикал лакха хилийтара а. Цу гlулакхага хьожаш я йоккха балха опыт йолаш йола агроном Калинина Людмила Никитична. Деррига кийчдаь доакъар классификаци лакха йолаш да.

Дагlенаш кlезига я колхозе. 250 гектар мара хилац ерригача цонех. Цигара баьцаш а хьакха йолаьй КПСС члена Харитонов Константин Николаевича кулгалдеш йолча мехотрядерча доакъар кийчдеча механизатораша. 82 гектара тlарча бацех 32 тонн йол кийчъяьй. Из болх сихбаь дlахьош ба уж. Царна юкъе лаьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхай хlара дийнахьа шишша балха норма кхоачаш а еш буц хьекхача Ширингин Виктора. 140—150 процент кхоачашъю шоай балха нормаш Кушмаков Сергеис, Мартынов Владимира, кхы механизатораша.

Хlара дийнахьа 9—10 рейс ю йол дlанхухьаш болча шофераша Ашкиев Руслана, Каменев Николая, Кулчиков Базорlаьлас. Юкъера лаьрхlача 150 процент кхоачашъю цар шоай балха нормаш. Шофераша хьатlа ма яххьа аьлах аргlаш ду стогометатела тlа вагlача Михальченко Алексеис, сенаж нlоага чу йол болхлоша Смирнов Николая, Дорошев Фома, кхыбараша.

Ништта, хьинар айдеина шоай доакъара база чlоагlъеш боахк колхозхой.

С. ЛУШЕВ.

ДОТТАГlАЛЦА, ВОШАЛЦА, ЦХЬОАГlОНЦА БА ВАЙ НИЗ

СОАССР ПРИГОРОДНИ РАЙОНА ЛЕНИНА ОРДЕН ЛЕЛАЕЧА ЛЕНИНА ЦlЕРАГlЧА КОЛХОЗЕИ НГlАССР НАЬСАРЕН РАЙОНА «ЭКАЖЕВСКИЙ» СОВХОЗЕИ КЪАХЬЕГАРАША КЪУЛБАСЕДА-ХlИРИЙИ НОХЧ-ГlАЛГlАЙИ АССР БЕРРИГАЧА КЪАХЬЕГАМХОШКА ДАЬ

КХАЙКАРАЛ

Деза доттагlий!

Тхо, Къулбаседа - Хlирийчен Пригородни района Ленина орден лелаеча Ленина цlерагlча колхозеи Нохч-Гlалгlайчен Наьсарен района «Экажевский» совхозеи къахьегараш Пригородни района къахьегама коллективай кхыча викалашца цхьана вlашагlкхийттад вай вежарашка йолча республикай халкъий доттагlала торжествени митинге деррига дукхача къамий советски халкъ новкъоста Л. И. Брежнева инициативагlа оттаь Кхачан программа тlайийцача КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленума решенеца дегаш ураоттадаь, СССР хьаь 60 шу дизара сийрдача цlейна дахa ма доаггlара накъадаха кийчлуча белгаларча денош!

Тхо гlийлаха а довкхал деш а да вежарашка долча халкъий цаl болча дезале, цхьаттаpa боаьо йолчарна юкъе цхьаттаpa долаш Къулбаседа - Хlирийчен Нохч-Гlалгlайчен халкъаш а сийлахьча юбилейга долхаш хиларах, шерра нохар хьалдеча де лерхlари уйлаши санна вай ихелаш а цlаш хиларах. Ма шаш тара да вай хьал- [illegible]

дадаьча Россе шина болча найдана духьа доацаш, шерра, дика дог чlоагlа деладала.

Хlаьта Къулбаседа-Хlирийчен Нохч-Гlалгlайчен шоай лоlамагlа Россена юкъенхара актаца вай халкъаша цу цхьан хаша кхы а чlоагlдир шоай доттагlал. Вокхагlча веший а лорадечоа доазув доацаш мутlахьа улачен баркал оалачен шоаш цхьоагlо, цхьа уйла йолаш хилар.

Шоаш мутlахьа хилар хlираша, гlалгlаша, нохчаша бакьдир ерий эскараца болгарен халкъа кортамукъал бахьан белаж белажах а теха Шина лоамашка тlом беш.

Дог цlена вошали пролетарски интернационализми lоьайир кьеча лоамароша Грозне мехкдаьтта промыслашка, Садонски шахташка, «Кавцинка» цехашка ерий болхлой классагара. Хlаьта цунца цхьана ленински Цlе байрахьа вlал тlом бир Советий lаьдал бахьан. Хlаьта мел йоккха халонаш эшаеш яьнкхар котало!

Орджоникидзен Грозни хьачувоагlача седкъа боалача лаккхча обединкашта вlал вежарий капиташка укх халкъа ирах бахьан байнача [illegible]

нистически парте вай халкъаш иразерча паргlатача вахара сийрдача накъа тlа даьхар, вайна хьайиллар экономикен культурен хьалъяра башха-дика перспективаш.

Тахан Къулбаседа - Хlирийчен Нохч-Гlалгlайчен — эша теха хозалуш ноагlа чlоагlа дегlаенна промышленности юрта боахами, хьалха латта культура, болхлой классен lилма - технически интеллигенцеи башха-дика кадраш йола автономии республикаш я. Тахан вай край — мехка цаl йолча халкъбоахама йоккхача комплекса цхьа дакъа.

Вай цхьана хьалду гlирсаш. Цхьана гlаддолх вони толамаш даьхача. Хlаьта дагакхоаб вай доакхал деши дог гlоадоалаши дар, СССР халкъий вежарий доттагlал, эггара хьалха, сийлахь-доккхача ерий халкъо хаддаза шийна йолча гlойленна а доацаш гlо дарах карагlдаьнилга.

Тахан доттагlал гуш да Къулбаседа Хlирийчен Нохч-Гlалгlайчен, вай шина районна — Пригородни Наьсарен цхьайцеча предприятей, колхозий, совхозий къахьегамхой [illegible]

цар доттагlалах, вlаши цхьана лелачеча гlулакхех.

Тахан тхоай керттера интернациональни декхар лерхl оаха коммунизма хьалъеча дакъа лацар, юкъара хьалторо бахьан цlенача дег тlара, деррига низаш дlалуш къахьегар. КПСС ЦК майски Пленуме новкъоста Л. И. Брежнева ше яьча доклада тlа тlахьийхача тайпара тхоаш ца кходеш боахк бар.

Дунен тlа эггара хьалхарча дукхача къамий социалистически пачхахьалкхен 60 шу дизарга кийчлуш оаха, доттагlала митинге дакъа лоацараша, Къулбаседа Хlирийчени Нохч - Гlалгlайчени къахьегамхой тlахьех вежараша дола бувзамаш, вlаши уй новкъостал, вlаши цхьана леладу гlулакхаш вай халкъаш вlаши ... деш, вlаши ... хилар кхы а дукхагlа чlоагlде.

[illegible]

ОПЫТ ЛОАЛЛАХА Я

Натахьа санна lаи эзналахьа а бlаьстан юкхьанца а доахане дlадала доакъар иматъяьиц хиндале, хlана из хаdо латтац хьайбаш лелдераш та хьалханиа. Цхьанна шортта хьазинна раце, люцерна. Ништта хьатlахил, ний кхы доакъара культураш а. Хlаьта в Сунженски районе эггара йоккхагlара... хlоа йолча Цlена Эсвара шl... [illegible]

на декхаройла ба ферма болхлой. Хlаьта пхе бетта цу коллектива вlаштlехьдаьнад 400 тонн шура пачхахьалкхенга йохка. Ништта толам баьнхар — болх нийсен хьакъалцеи вlаштlехьбаьнхар да.

Шура продуктивность а цул хьанал а лаккхъяра укхаза дийнахьа кхоэза детт доа... [illegible]

нася Османова Малижаси цхьаннха ди дlадакхийтац хlанз хlара lаттагара 12—13 килограмм шура ца доаккхаш. Цар шоай опыт беламе дlайоалийт ферма кхыча доярашта. Хlара сайрийна а балха итогаш. Цигача дояркаши ... а ца хьош майра хьатудов цхьабоагlа дояркашна болх во лелабира баьхьан... [illegible]

церна а. Цул совгlа хьайбай рацион дикагlа хилийтара дlатех концентраташ, гранулаш. Ништта, хьайбашта тайп-тайпара доакъар телаш хиларах дlахо а шура продуктивность лаккхъяйита - вlаштlехьдаргда яьшш хетт сона.

Ишта яьча, колхоза кхыча фермашка болх беча хьайбаш леладенй шура ... [illegible]

Х. ШАДИЕВ.

КХОАНА — МОТТИГЕРЧА СОВЕТАШКА ХОРЖАМАШ

ДЕРРИГА А КИЙЧА ДА

НАЬСАРЕ

Моттигерча Советашка депутаташ районни халкъа судахойн харжара 27 хоржамий участок вIашагIъеллаар Наьсаре районе. Цига массанахьа лаар санна агитпункташ яр болх беш. ХIоржамаш ду ди белгалдоаккхаш ункхаз ардаьннача гIоне бахача наха юкъе шерра агитацион болх беш хиний агитатораш, идеологически балха хьыбола бIухой. Цар шерра пропаганда яь КПСС XXVI съезда решенешта, хоржамех долча советски законодательстваех СССР Конституценех. ХIаьта из деррига советски наьха бахара хьал тоадара, цар барт-цхьоагIо кхотара, политически къахьегамех хьинар айдара тIадерзадь хиннад. Цу даькъе царна цIоагIа аьттув боалийташ яр дукха ца йоацаш чакхъьнача КПСС ЦК майски Пленума решенеш. 1990 шерага кхаччалца аьнна цига тIанийца йола Кхачан программа.

Дукхача къахьегама коллективашка депутаталлен халкъа судахоллен харжа оттабаьрашца 686 вIашагIкхетар чакхдаьккхад. Цига хIана дукхьашка хоржаш боацачар зийцар гулбеннараштa район экономически социальни дегIайоалаеча шоаш доацача даькъах, харжархой наказаш кхеачашдеш хьийгача ких. Бухсоцнаш царна а. хIаьта укх шера хьалха хоржаш болчарна а наказаш делар наха.

27 вIашагIкхетар чакхдаьккхад районе эггара хьалха укх шера кхаж тасса урнашта хьалхашка оттаргболча кагийча нахан мехкараштен лаьрхIа а.

ПоагIаш йолча гойтара агитацеца а дика кийчъяь вIашагIкхетаьльхай хоржамий участкай комиссеш чуйола помещенеш. Массанахьа хьалхте а дена хьалтехадар «Тха депутаташ» яха стендаш, эша кхыдола литература да.

— Эше кхыметтел тахан а харжархой тIазца кийча я тха хоржамий участкаш — йоах райсовета исполкома председатела заместитела Пугоева Марема. Кхаж тасса ха йолча 29358 сагага приглашенеш дIанхачийтай. Еррига участкашка уж паргIата шоай лоIам кхоачашбеш хургбола хьалаш хьадаьд. Массанахьа эшаш йола транспорт хьоажаьй, телефонни бувзам оттабаьб. Белгалбаьхаб шlем гаьна болх беш, салоIаш хургбола нах. хIаьта иштта кьоаной, унахой. Царга а шоай лоIам кхоачашбайтара мел эша йоакхо яьй.

Хоржамаш хула ди шеш хьисапе чакхдаккхара кийчо еш хиннаб культура болхлой. Массанахьа лоIхаш музыка кургъя. 4 агитбригадон школай художественни самодеятельностон концерташ уттадергда.

Цхьан дешаца аьлча, деррига кийча да аьттув болча хьалашка белгалбаьхача кандидаташта тIехьа нахата кхаж тассийтара.

СУНЖА

Сунженски районера 28 хоржамий участок дика кийчъеннай хоржамаш чакхдаьра. Массанахьа кабиниш оттаьй, хоржамашка дакъа лаца бехаш къахьегамхошка приглашенеш дIанхьийтай, памогаш берий. хоржамий [illegible] хьабехка могаргдоаца боккхача наьха списаш оттаьй, уж бахача моттигашка комиссе членаш гIоргба кхаж тесса урнаш а цаа.

500 совгIа агитатор хиннаь харжархой бахача моттигашка агитационно-массови болх беш. Цар къахьегамхошта дIайовзийтай парте чура а эрахьхьаре а политика, хьаьвета тербаш тIабазийта ниццай КПСС ЦК майски Пленуми материалаш, шигача

новкъоста Л. И. Брежнева даь къамаьл.

Хоржамий кампани кийчъеча а из чакхйоаккхача а хьинаре дакъа лоацаш а района самодеятельни творчески коллективаш. Хоржамаш хулача дийнахьа хоржамий участкашка шоай говзал гойташ хургьй 9 агитбригада.

СТАРОПРОМЫСЛОВСКИ РАЙОН

Хоржамий кампани законо дIадехкача бесса чакхъяккхара дукха къахьийгад № 16 йолча хоржамий участка коллектива. Горьке цIерагIча клубе я из. Укхаза да харжархошта салаIара, кердалар доаллара мел эшар: тайп-тайпара лоаларам тIалатта истолаш, телевизор, газеташ, журналаш. Старопромысловски районни а Грозненски городской а Советашка харжа оттабаьча кандидатий биографеш я. ОттальйI къайлагIа кхаж тессара эша кабинаш, урнаш, харжархой списокаш нийсайий цIаькха а хьежаб.

Укхаза, № 93 йолча хоржамий округе гIолла, районни Советe депутаталла харжа оттаваьв экспериментальни завода слесарь, коммунистически къахьегама ударник, коммунист Дягилев Юрий Викторович. Итт шу совгIа ха я цо заводе болх бу. Цу юкъагIа ше халкъа депутат харжа мегаргболга хьахьекхад цо.

№ 92 йолча хоржамий округе гIолла баллотироваться деш ва № 6 йолча горбольница керттера лор В. С. Луценко.

«Грознефтегаз» управлене коллектив городской Совета депутаталла харжа белгалваьккхав «Грознефть» объединене парторганизаце секретарь А. И. Щербина. Мехкдаьтта доаккха оператор а волаш дIаболабаьб цо шай болх. 1977 шера «Грознефте» партком вIашагIйоллаш секретаралла хержав из.

Иштта 20 июне хоржаргба халкъа судахой а. № 10 йолча хоржамий участке гIолла харжа оттаваьв нов. Умалатов.

Къахьегама коллективаша депутаталла харжа белгалбаьхаб халкъа дикагIбола къонгаш мехкарийи. Старопромысловски районе бахача харжархоша раьза болаш кхаж тоссаргба кхоана уж халкъа депутаталла хоржаш.

МАГIАЛБИК

Кхоана хулача хоржамаш. на Малгобекски района юрта Советашка депутаталла хоржаргва 233 саг, городской Советe — 150 саг. Уж ба хьинаре къахьегарца белгалбаьна нах: механизатораш, хьайбаш леладераш, мехкдаьтта доахараш, специалисташ, гIулакхера нах.

Хоржамаш чакхдаха кийчлуш дукха болх баьб партийно-советски активо. Цу гIулакха районе вIашагIъелла хиннай 23 хоржамий участок. Хадданза организаторски, агитационно-массови болх беш хиннай агитколлективаш. Цар нах бахача моттигашка лекцеш ешаш, беседаш еш доаццад вай вахара хьисапех, советски наьха сийрдача кхоанех, дIайовзийтай партен правительствен чура а эрахьара а политика.

Хоржамашта мишта кийчо яь хьожаш еррича участкашка гIолла чакхъяьннай лаьрхIа вIашагIъелла хиннa комиссе. Массанахьа хоржамаш чакхдахара а оаш документаш кийча да, хIара участке транспорт хьоажаьй, ишаш дола кампитораш, кхыдар IалашдаьД. Хоржамаш долча дийнахьа шоай говзал гойташ хургьа художественни коллективаш. районе 7 агитбригада вIашагIъеллай.

Н. ГАГИЕВА — КАГИРХОЙ ТХЬАМАДА

Карабулак посёлкерча № 16 йолча хоржамий округа харжархоша доккха сий даьд Гагиева Натальяй. Из Сунженски районни Советa депутаталла харжа кандидаталла оттаьй. Иштта цу къонача йоIах наьха тешам боллар фу бахьан да?

Натина 1980 шера яьл. Шай пурийтта шу доаллаше а № 1 йола Карабулакски юкъера школа яьккхар цо. ХIана Нохч-ГIалгIай Пачхьалкхен университета географически факультете заочно кхоалагIча курсе дешаш я.

Массехк доша ала безам бар са цар делалах лаьца. Цар напас, Махьмадгире Фатимас, берий дIамига долча хана дена да тIеро дIа а па ха укх хьалхедеш дукха хало эзий. Ийшараш, халонаш кIелига хиина есе а, шиЙ дог наха дIа ца хайташ, «Сунжанефть» НГДУ мугIарера болхло йолаш къа а хьегаш, хьалкхедаьд цо шийберaш. хIаьта дика нах болаш а хьалхехебаьб. ЙоI Марина, Серноводски юртболхама техникум заочно йисте а яьккха, ЖКК бухгалтералла болх беш я. ВоI Руслан Грозненски мехкдаьтта института пхелагIа курс чакхйоаккхаш воал. шоллагIа воI Керам Грозненски мехкдаьтта техникуме йиълагIча курсе деша вагIа.

Из деррига къаьгга дола масал да Советски Iаьдало, ше СССР Конституце тIа дIаяздъяь йола наха дешара, культура ганзех кхера ена бокъонаш вахаре боккъонца кхоачашъеш хилара. Укхаза дага ца дехача делан Октябрьски революци яла лехьа вайнаха юкъе дийша нах геттара кIезига хиннилга, е вешта аьлча, хIара эзарнеха юкъе пIс саг хиннав. ХIаьта хIана республике ваха хIара кхоалагIа вола саг дешара тайп-тайпара формашца чулаьца ва.

Н. Гагиева болх беш я «Сунжанефть» НГДУ топографисталла. Комсомольцаша мехкдаьттахоша кхаь шера вIашта ВЛКСМ комитета секретаралла херж из. Ший болхи общественни декхараш Наташас ала хIама доацаш дика кхоачашду. Цар комсомольски организаци районе эггара дикагIчарех лоархIаш я. Кагирхой шоай къахьегама декхараш дика кхоачашдаь Iеш баш. Царех берригаш хIана бац аьннараша шерра дакъа лоац коллектива общественни вахаре — юкъерча школа пионерски дружинана шефство лелаю, каст-каста парте, тIема, къахьегама ветеранашца вIашагIкхетараш чакхдоах, безаме сийренаш вIаштIехьйоах. тIема, къахьегама сийлен моттигашка экскурсеш ю. Велаве чакхдувл болгарски гIишлошъерашца цар хула вIашагIкхетараш Бакъда, нийса хургдац из деррига алхха ВЛКСМ комитета секретарах Н. Гагиевах тийша хиннад аьлча. Комсомольски организаце балха боагIаш бола лостам балара, де аша повнъостал дара йоакхо еш ва НГДУ паркома член В. И. Серобабин. ХIаьта хьалхашка этта декхар кхоачашдара ший активисташ оарцагIа бахь, цар дегаш сага, уйлаш сомаяха хоиш я Кагирхой тхьамада ше а.

Питаша безаме саг хилара совгIа наьха дег чу йийна я. Ший балха декхар кешшаме кхоачашдеш, коллектива юкъарча вахарца дувладенна гIулакх чакхдаккхара хаи няли ца кхобеш хьасинай из ше укхаза балха енача хана дена.

Иштта вахаре лелале моттиг лоаца цуна кардагIлалерах Наташас дуцийлга лайр соца.

— Тхона, кагирхошта, эггара хьалха комсомольски кулгалхошта дийцале йиш йоацар фу аьлча, из яи масе оагIорахьара дегIаухаш хулга, из мил дарра аьлча, гражданск хила ца Iеш политически а декхар да, — аьлар цо.

М. ФРОЛОВ,
РСФСР школа заслуженни хьехархо.

Мехка а вай республика а делача цIейнта бахи ма боагIара наькъабахара «СССР 60 шу дизара — 60 хьинарча къахьегама кIиро!» яхача денизагIа шерра социалистически яхь а йоржаь къахьегача «Красный молот» завода коллективе дика вовзаш массаьнсва а Яворский Виктор Иванович.

9-чеи 10-чеи пятилеткай ударник, «Сийлен знак» яха орден лелаю Виктор Иванович № 15 йолча цеха сборщикий бригадана кулгалдеш ва. Дапм дика къахьегама толамаш доахаш, общественни вахаре хьинаре дакъа лоацаш, хадданза шийа къахьегама оасарле дакхьеш хIара бетта производственни заданеш тIехкхоачашъеши хиларца белгалъьньинай из керте латта коллектив.

СУРТА ТIА: В. И. Яворский.

З. БАТЧАЕВА сурт.

Лаьттан тIара машар ларабарал лоархIамегIа декхар дац тахан цхьаккха а.

Дуней тIара кхохкам михьар баларах къаьстта чIоагIа сагото еш ба советски медикаш.

— ТIом — из алхха нах боабар хинна а Iац, — аьннад ТАСС корреспондента интервью луш лорий говзал лакхйоаккхача Ленина орден лелаеча Централни института берий невропатологе кафедра заведующе профессора Е. С. Бондаренкос (сурта тIа). — Боарам боацаш доккха Iазап тIанхоачаргда катастрофа хинначул тIехьагIа дийна бисараштa. Дукха нах боабеш долча хIанзарча-гер-зо деча зуламах доккха зе даргда тIехьагIа. Сага организма ерригача органашта зе дергда, тIехье хувцаяла, цуна тIайоагIача тIехьенга а доалаш лазараш хила тарлу. ДукхагIа хургда маьженаш телха дола бераш, уж дукхагIа доош хургда. Адамлена дика йовзаш я Хиросиман Нагасакен атомни бомбаш чуйийттачул тIехьагIа наха тIаьттар. Атомни тIемо юхедисачун боарам баь варгвац. Лаьттан тIа вахар вIалла хург а дий хьогI аьнна хаттар оттача дIахкоачаргда гIуланх.

Б. КАВАШКИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

ГIУЛАКХАШ ДИКА ЛЕЛ

Укх июнь бетта 177,8 миллион кубически метр газ 5300 тонн стабильни доаца газонни бензини даькха социалистически декхараш тIайийцад «Грознефтегаз» мехкдаьттагазови управлене болхлоша. Уж шоай деша даьй хилар къаьгга хьахьокх укх бетта хьалхарча итт дийнахьа даьхача къахьегама толамаша. Цар яьккхай 80 миллион кубически метр газ 1800 тонн гаргга стабильни доаца бензин.

Хьинаре къа а хьегаш, хадданза социалистически яхье хьалхи латташ хиларца шоай новкъостаюта хьинхам телиш ба укхаза компрессорий машинисташ Кондратенко Александр, Даудов Йоакьап, операторaш Черникова Мария, Магомадов Каим, слесарь Лисицкий Анатолий, сварщик Солдаткин Тимофей, кхыбараш. Шоаш доаккхаш дола газонни бензини газ вIалла цо йойташ технологически оборудовани сеца моттиг ца нийсаяйташ болх беш ба уж.

Дlабаьлча ихх бетта даькъ [illegible] «Грознефтегаз» [illegible] НГДУ [illegible] тонн [illegible]

[illegible]
дошув», цу даькъе планал совгIа даькхар а дукха да.

Социалистически яхье хьалхи латт Кузьмин Анатолий керте латтача йиълагIча цеха коллектив. Эггара дукхагIа мехкдаьтта доаккхачарех я из.

Шоай укх шера тIайица социалистически декхараш тIехкхоачашдеш ба комсомолец Швец Александр керте латтача Хаии-Корт яхача мехкдаьтта парка болхлой. ХIара дийнахьа буга хьачу а ниц, обработка яь цар мехкдаьтта чакхдоахарашна дIадехьийт итт эзар совгIа тонн мехкдаьтта. Цхьа дукхьал хьалхарча вархI дийнахьа Даьхенна цар дIадоннад 80 эзар гаргга тонн «IаьржаIдошув».

Къаьстта дика къахьегаш ба укхаза операторaш, компрессораш Абуев Ахмар, Полуэктова Нина, комсомольцаш Тюрина Любовь, Худенко Елена, кхыбараш. Царех цхьаькха болхло вай кхоь е йиъ балха тоалаш йоацаш. Цудухьа цар цхьаькха моттиг нийсаяйтанс технологически оборудовани болх ца беш сецца е лелхьа мехкдаьтта доаллаб.

[illegible]

Т. АЛЕКСАНДРОВ.

Кхачан программа кхоачашъеш

БАЛХА ТЕМПАШ ЛАКХА Я

КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленумо тIайийца 1990 шерага кхаччалца йолча Кхачан программо уйла де лйташ, тераш тIа ца олош цхьаькха а саг вицанзар тха отделене. Йолхлоши бехем тIабаха йийнар программа положенеш, нах лаьца дукха хаттараш ду. Хьинаре къа а хьегаш Кхачан программа кхоачашъяра шийй дакъа юкъедахьа гIерташ ва хIара болхло.

ХIана мехка хьакхелачa экономически Iилма-технически потенциало торо лу коммунизм хьалъяра керда йоккхамвештабни декхараш толаме кхоачашде, ахаш дуци программо тIа. Из дика хоулу тхона хIарнена. Масала, ахнан зманалахьа де мел дола кхашкара балхаш кхоачашлора эша техника йолаш я тха отделене.

ХIанз йол хьонхаш ла тхо. ХIаьта ерригача отделене нюдашна болх беш ши саг мари вац. Уж ба аьлах оргIаш дераш Умаханова Саидан Закиева Аминати. ХIора а хьаьлхи цхьаккха саг а ца эшаш тонхорех оргIаш де йиш йола машинаш. Бакъда, йол кийчъеча моттиге эггара керттера бараш механизатораш ба. Цар тракторашца хьахьокх буц, из царна хьагулъю йоигъаелча, тIаккха тракторни лафеташ тIа а йотташ дIанхухь хьийбаш Iангара доахача моттигашка. Вешта аьлча, деррига хала болхаш кхоачашду машиний гIийдашца.

Из а-их Кхачан программа тIа юпаш йола технически потенциал. Отделене йолча техникаца тха ниэ дIанхоачаргба чоалкхане дар аьнна. моллагIа а декхараш кхоачашде.

Оаха кхетадора майн июни беттaшка довкъар кийчдара тхоай геттара дукха балхаш де деза. Цудухьа цу гIулакха хьалххагIе а кийчделар тхо. Ма дарра дийцача, оаха бIаьстан хьалхарча деношка кийча а ль дIаотталар отделене мел йола довкъар кийчдеш йола техника. ХIаьта а, йол хьаькха дIададолийдалалехьа цIаькха а хьажар тхо мишта болх беш я техника. Из еррига буц хьаькха езача моттигашка дIатIа а йига дIаоттайир. ХIара механизатора дика довзар шийна хьалхашка латта декхараш.

Болх дIаболабара деррига а кийчдаьдар оаха, хIаьта хьатIакхаьчаяр баьцаш хьаькха езаш йола ханаш а.

Бакъда, май бетта шоллагIачен кхоалагIчен декадех а, июнь бетта хьалхарча деношка а хIара дийнахьа хIана дейхац аьнна догIаш дийлхар. Из бахьан долаш болх дIаболабе йиш хилаца тха. Иштта буц хьахьиха мегаргьяр цу хана. Бакъда, йокъа а яь нох тохораш е цхьайнна дика а йиш анар. хIана аьлча из йохкалургьяр.

Юхера хьатIааттар тхо дукха хьийнa, дика хаоттам болаш йола ха. Буц геттара дика тIаенаяр, босешка а сага тонашка кхолаш яр. Цу тайпара йолча цонашка йол хьаьхар, моллагIча болхлочун дог гIоттаргдолаш хIама дар. Масала а йоацаш, хьалхарча дийнахьа дена хьинаре дIаболабир тха механизатораша шоай болх. Масала, эггара хьалхарча дийнахьа косилкаш тIа болх беш болча механизатораша Гацагов Темирбулата, Аксен Мовладе, Эльсанов Мовлде, Шахмирзен Асос кхоачашйир цаIн ахи балха норма. Акаев Мовлде ший сменагIа вин брусовн косилкаца 9 гектара тIара буц хьакха декхарийла вар. Бакъда, хьинар долча механизатора хьалхарча дийнахьа а 13 гектара тIара буц хьакха вIаштIехьдаьлар. ХIаьта Темирбулатен Асосен цхьан брусовн косилкашца хIаране 8 гектара тIара буц хьакха Iойилар. Из нормал кхо гектар дукхагIа я.

«Шерра лаьржай йол нийчъеш бовхача механизаторашта юкъе социалистически яхь. Яхьа итогаш хIара дийнахьа гойтамa улга тIа дIаязъю, кIаьста цхьан наьхата тIа — дийнахьа даькхача алапеш хоам. Цхьаькха а вниц тIехьависа белам болаш. ХIаравар ше хьадерма хулла дукхагIа хилийта гIерташ ва. Цудухьа цхьабола механизатораш са дайча а чу ца болхаш шоай агрегаташта кулг тохаш хул машинашта эша регулировкеи ремонти еш. Из технически гIулакх цар ду дийнахьа царех цхьаькха а агрегат еха ца сацийтара, балха ха зехьа ца йоапра.

Йиъ косилка я буц хьокхаш. Дика къахьегама хьокхамаш гойташ хьабоагIа цар тIа болх беш бола механизатораш. Хьалхарча кхаь дийнахьа бивча балха итогех ахчан премеи дIаеллар Гацагов Темарбулата. Бакъда, кхаь дийнахьа мара

механизатор цуния яхьа хьалхе [illegible] тIехьха хьалхевзар Эльсанов Мовлди. ДIахо йодача хана хьалхара моттиг хецц йоаккхаргъя — хана хьахьонхаргда. Хьинаре къахьегаш хьабоагIа йол нийчъеча кхьбола механизатораш а. Т-40 яхача шийй трактораца йол хьагульеш ва Алиев Усан. Норма 16 йолаш хIара дийнахьа 22—24 гектара тIарча аьлех тонхораш ю цо. Иштта, 30—40 процент тIехкхоачашъю дийнахьа шай норма Оспанов Лемас а.

Тонхораш дукха лоаттаяц оаха ара. Йол цу сахьате стогометателашца тракторни тележкаш тIа а миттаи геттара сиха кошарашка дIанхухь. Цига йол дIанхухьаш ва со а. Хьалхарча шерашка Iай мара бацар оаха из болх. Цу гIулакхо дукхха ха лехьа йоайора, цул совгIа Iая заманахьа наькъаш во хилар бахьан долаш а хала хулар йол кошарашка дIакхахьа. Цудухьа, укх шера чакхьонхаяшехьа кошарашка дIанхухь оаха йол.

Нагахьа санна производственни оагIорахьара тха балхага хьежача — деррига а гIуланхаш дика лел тха. ТIаккха ала безам бар бытовой хьаштех лаьца. Эггара хьалхагIа де дезар да керда баьнадаараш юкъе а лоаладеш, дуача хIаман районон эргаянихар. Геттара чIоагIа эш тхона палаткаш, хIана аьлча хозача хана кхом бара оаха лаьрхIад дийнахьа а бус а кхай тIарча стане Iе. ЧIоагIа эш тхона косилкай урсаш ирзе точилкаш. Тхогар яраш пайдана яц.

Укх шера санна дика буц масс шерашка хулаш яц. Оаха лаьрхIадар хIара гектара тIара 10 центнер йол чуэца. Бакъда, хьагулох хIара гектара тIара 12—13 центнер чуэца вIаштIехьдаргда тха укх шера. Еррига а 900 гектара тIара буц хьакха езаш ба тха отделенера механизатораш. ХIана 150 гектара тIара яр хьекха даьннад тхо. ТIа-тIа лакхлуш латт тха балха темпаш. Механизатораша дика кхетаду шоай декхар: ялат чуэца доладалалехьа ма могга дукхагIа йол якха лерхI оаха.

Д. УЦИЕВ,
Сунженски района «Серноводски» совхоза № 2 йолча отделене механизатор.

Советски Iаьдал латтача шерашка Армене къахьегамхоша Iалаьмате боккха болх оаьб ирригационни гIирсаш хьалдара даьнне. Ерригача республикера территори листа хиш дехка я. Бlаьш миллионаш кубометраш хий чудолаш я водохранилищаш: Апаранеки, Мантaшски, Карнутски, Сарнахпюрски, кхыдуккхараш. Пойбьал уттача лаьттанштa хий дехьара даьккха 1500 кашал да, 300 эзар гектар сомий дешамашка, комени сешамашка даьIенашка кхеач хий.

Бакъда, кIезига дац Армене хий эшаш дола дIайолча хIамаш дика хьуакьаш дола лаьттaш кхы а. Уж лаьттaш дииндере, кортбелхама оборота укх юкъеошила — укх декхарaш кхоачашдара тоехьа болх беш я хIана республика проектни [illegible] институташи мелиора[illegible] [illegible] организаце.

[illegible]

СУРТА ТIА: Апаранска водохранилище.

Б. Немрута сурт.
ТАСС фотохроника.

№ 12 йола «Агитатора блокнот»

[illegible] КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропаганда агитаце отдела «Агитатора блокнот» [illegible] номер [illegible] да делегата С. [illegible] «Вай вахара [illegible]» статья. [illegible] «Вай деррига — цхьа де[illegible]» [illegible] ски райкома секретара Л. Недельковас «Дешаца а гIулакхаца а дIакхетабе» аьнна корта а болаш ше язъяьча корреспонденца тIа дуаЙ районна предприятеш [illegible].

КАНДИДАТАШТА НАКАЗАШ ДЕЛАР

Грозненски городской Ленински районни Советaшна депутаташ районни халкъа судаяхой харжара 24 йолча хоржамий участка агитпункте кандидаташца вIашагIкхетар [illegible] укх деношка. Цу гIулакха укхаза белгалваьнна ва нийс саг. Царех я городской Советe харжа оттаьь ИГПАСЛ юстице министра заместитель Бабинова Евгения Дмитриевна, универсама продавщица Сулейманова Арбият Магомедовна, [illegible] производственни управлене начальник Бродский Геннадий Александрович, Грозненски мехкдаьтта института студентка Магомедова Аннета Хусейновна, винно-коньячни комбината директор Котиев Казбек Дугаевич, «Гастроном» торга № 2 йолча тика [illegible] продавщица Манниева [illegible] [illegible]

Цар биографеш, балха а [illegible] гулбеннараша дIалоархIар [illegible] шоаш тешаш хилар. ХIаьта укхазара дукхагIбола харжархой цига дукха ха йоаццаш [illegible] Олимпийски проспекта [illegible], [illegible] уллагIа бахаш ба. [illegible] Хорошилова Наталья Дмитриевна, [illegible] Лейла, [illegible] Людмила тIеяаллар шоай кандидаташта керда микрорайон хоьль тоара даьна дукхагIа къахьегама, шоай бераца а вахарна а дуван [illegible]

П. ПОКАЛЧЕВ.

ВАЙ ХОРЖАШ ДОЛА НАЬКЪАШ

[illegible]

Р. ДУДНИКОВА.

НОХЧ-ГІАЛГІАЙЧЕН АВТОНОМЕ 60 ШУ ДУЗАШ

МАССАЗА А СИЙ ДЕШ ХУРГЙОЛА ЦІЕРАШ

Тахан, сага духовни а материальни а вахарца хинна доккхий хувцамаш гуш долча хана пайна юха а, юха а дагаух ленински хьисапе къахьегама аламаш кердачун духьа лоаттабьача къовсама шоашта тІехьабаха мегача а хайнача а толашагІа болча халкъий къонгий, ленински парте вахалий цІераш.

Октябрьски революце а гражданси тІема а шерашка Россе хья а хилар, дегІа а баьхкар дукха гІорбаьнна бола революционераш, белгала а йолаш юкъеяхар цар цІераш дерригача Советски халкъа исторена. Царна шийі ханнахьа хайра дерригача къамий социальни хьешташ цаІаш хилар кхетаде моллагІча къамах уж хилларахи, моллагІа ди лелабеш хилларахи къахьегама аламаш кхотаде. Цу тайпарча деятелах цаІ хинная Ахриев СаІида ГІапур, цун ловцача вахарца цо кхоачашдаьча гІулакхаша баькъдеш да из.

Цун вахарца нийсденнача цхьаццна долча хІамаша хьахьокх революционера никъ цо карадцара бахьан. Бер долча хана дена кертІерча даькъе цунна кхетам луш хиннар ва ше Петербургски университет лькха хинна цун даь воша Ахриев Темаркъий СаІадал. Ала деза, Ахриев СаІадал лоаманхой берашка дешийтара цхьанкха хІама кходеш хинна ца хилар. Даь вошас мел эшар ду вешийі воІага дешийтара, цо цунга хьалха дешийт Владикавказски шоллагІча реальни училище, из лькхачул тІехьагІа — Москверча коммерчески институте (хІанз Г. В. Плеханова цІерагІа халкъа боахача институт).

Кхетадеш да, ерригача Россеи революционни центрех кертІерчарех цаІ хиннача Москве хилар къока Ахриев революционни къовсама юкъевахара гІулакха а революционни къовсамхочун декхарех из кхетавара а доккха маІан долаш хиннилга. Революционни кружокашта юкъе из укхаза хиларо, хІаьта укхаза мел Іомадаьчо доккха новкъостал дир къонача революционера Советски Іаьдал бахьан къовсам лоаттабаьча шерашка.

Доккха маІан долаш хилар 1915-ча шера Московски коммерчески институт а яьхна из цІавеча Ахриевна Къулбаседа Кавказе революционни болама керте лаьтта Сергей Миронович Киров вовзар. цо кхы а лакхбир Ахриевах революционер хилара лоархІам.

ГІалгІайче а ерригача Къулбаседа Кавказе а февральски революци хинначул тІехьагІа революционни къовсам дІабахьара шерашка из геттара гарга вуг Ной Буачидзе, Яков Бутырин, Филипп Махарадзе, Асланбек Шерипов, Николай Гикало санна а, кхы дукхача а революционни деятелашта, царцара доттагІал а, цхьана къовсам дІахьолга а цо дІадихьа вахара шийі тІеххьарча деношка кхаччалца.

Ахриев ГІапура революционни хьинар хо а луш айделар Къулбаседа Кавказе Россеи Къулбсьен чрезвычайни комиссар. В. И. Ленина вайта Серго вайзачул тІехьагІа. Орджоникидзе цу сахьате белгалдир Ахриев боарам боаццаш ше дІахьош долча гІулакха тешаме хилар, революционни къовсам дІабахьара цхьанкха хІамо юхатохаргвоацаш хилар. ТІехьагІа цар цхьана къовсам дІа мел бихьача хана Орджоникидзе дика ха а хоьш пайда хьаэцар ГІапура организаторски хьинарах, кІайказакий отрядашта а инарала Деникина Добровольчески эскари а духьал [illegible]

Тахан Ахриев ГІапура в [illegible]

цунна уллув лаьттача гІалгІай хьалдарча коммунисташта Албогачиев Юсапа, Эзиков Идриса, Гойгов Іабдул-Хьамида, Альмурзиев Хьусена, Костоев Бексолтана, кхычарна карагІдаьннараш дагалуцаш хилча эггара хьалха белгаладанкхаьа даргдаш Советски Іаьдал бахьан дІабихьача къовсама цар ГІалгІайчен къахьегамхой оарцагІдохар, Къулбаседа Кавказе дихача дерригача халкъашцарча интернациональни доттагІлена цар уж тІахьехаш хилар.

Ахриев вцаьа революционер а халкъа ираз бахьан къовсамхо а хилар баькъду 1918-ча шера марте Терски области халкъа съезда шоллагІча сессе цо дьйча къамаьла. Укхаза Ахриев ГІапура дІакхайкадир «...долча низаца чІоаггІа, ма могга...» къахьегамхой къовсам хьаллаца гІалгІай халкъ кийча хилар. ГІапура аьлар, «...дукхаза кхайкал, дийхад гІалгІай халкъо новкъостал, тІехьара а куле дІакхолладе укхаза денад из». Укхаза белгалданкханза даргІаш, цу хана Терски области тІеман латташ дукха моттигаш хинна хилар.

Цу хана цу тайпара дешаш ала йиш яар хьалхашка латта декхараш къьгга гуш вовцача деятело. ГІапура дика кхетадир интернациональни цхьоагІо а доттагІал а хиларо мара къахьегамхой контрреволюцерча къовсаме котаьонга кхоачаберг ца хилар. Гуш дар бусалба дин цхьаьцца бола вилалаш, ишта ГІалгІай къаман Совета председатель хинна Джабагиев Висангирий санна бола националистически уІла йола деятелаш шоай бокъо бахьан дІахьош болча къовсама къамах бола къахьегамхой юкъе па бахийта гІерташ, уж харцахьарча новкъа хьожабе гІерташ хинна хилар. Ахриевъ хадданза къахьегамхошта хьалхадоахар е Джабагиева а, е духовенства а бІаьшерашка цар сатувсаш хинна лаьтта, паргІато, бокъо царна лург ца хилар, шоай бокъо, шоай ираз царна Советски Іаьдала байракхашта кІал мара корадерг ца хилар. Хаддаза Серго Орджоникидзен С. М. Кирови санна болча парте деятелашца цхьана хиларо дукха а шердир революционер хиларах тарра Ахриев ГІапура ховш дар. Цо большевикий парте воалавир из, кІайгвардейцашта духьалара къовсам дІабихьача эггара халагІча хана — 1919-ча шера январе — парте вахар Ахриев ГІапур.

ГІалгІай халкъо а, ишта Къулбаседа Кавказа дерригача халкъий къахьегамхоша а лоархІаш хиннача Ахриева практически кхоачашдьраш бонкхача лоархІамера гІулакхаш дар. 1917-ча шера бІаьсти, февральски революци хинна дукха ха ялалехьа из хорж Терски граждански исполкома членалла. Унхаза а, хІаьта ишта ше член хинначу ГІалгІайчен къаман Совете а Ахриев ГІапура дІахьу большевистски позици. Из духьал воал тайп-тайпарча буржуазни националисташта, контрреволюционни элементашта. Джабагиев керте лаьттача ГІалгІайчен къаман Совета реакционни гІуланхаш ше кхетадича цу юкъера хьавоал Ахриев. Цу Советах ше хьакъхсташ цо яьча заявлене баькъду из лаьхара кхетам бола революционер хилар:

«...Яьсса тІалбаш еттилген, буржуазно - националистически элементий — кулакий хьашташ лораделчен мара дац хІама доаппача ГІалгІайчен къаман Совете са гІулакх дац. ГІалгІай къахьегамхой тешаш бац ГІалгІайчен [illegible] шаш протоколе тІа дІаяздир а дех яз, цунна юкъера са дІаязьвенна лардар а дех».

1918 шера марте Пятигорске болх дІабихьача Терски области халкъий шоллагІча съезде гІалгІай делегаце кулгалхо хиннача Ахриев ГІапура Нохчийчен вакало Шерипов Асланбека а санна, хоалам боллаш дІахьедир гІалгІай халкъо Советски Іаьдал тІаьцаш хилар а, Халкъий Комиссарий Совет ходдам боллаш Іаьдала кертера орган хилара таррл хьаллоацаш хилар а. Цхьаькха шекo а йоацаш гІалгІай халкъ Советаш хьаллоацилгах тийша хиларах, цар бІаьшерашка сатийсар Советски Іаьдало кхоачашдергдолга хоаш хиларах цу тайпара хІама ерригача съезде дІакхайкаде йиш хилар ГІапура. Цу съезде Терски области халкъий гІулакхий Халкъа Комиссаралла хержар Ахриев ГІапур.

ДІахо йолача хано бакъ а дир, хьа а хьекхар ГІалгІайчен къахьегамхошта юкъе дІабихьа хинна болх большевистски принципех бихьа хилар. С. М. Кирова, Серго Орджоникидзе Ахриев ГІапур а хьалхара гІалгІай коммунисташ а ленински хьехамех нийса пайда хьаэца Іомабаь хилар.

Советски Іаьдала кхерам тІаьттача гІалгІай къахьегамхой цхьа барт болаш из лораде хьалъэттар. 1918 шера августе Тийрка йистошкара Советски Іаьдал дІадаккха гІертар кІайгвардейцаш. Цу гІулакха цар хержар Серго Орджоникидзе керте а волаш Къулбаседа Кавказе дІахьош хиннача революционни къовсама гІорбаьнна болча кулгалхоша дакъа а лоацаш Къулбаседа Кавказа халкъий йиълагІча съездо шийі болх дІоболабаь ха. Августа хьалхарча денош полковникаш Беликови Соколови керте лаьттача отрядаша тІа а летта Владикавказах цхьа дакъа дІалаьцар. Хьалххе оттаьча планах дІадоладаьдар тІалатар, из план оттаьяр Бичерахов керте хиннача Моздокерча «Казачье-ахархой Совето». Ерриге город дІалацара кхерам хІара сахьота ахар санна совбоалаш латтар. КІеззига мара йоацача цІеаскархой отрядаша, болхлой дружинаша, хІирий керминисташа еш хинна духьале тоъаш яцар герза гІирсаци лика кийчбенна а, хІанзалца городе лечкъа баьгІача контрреволюционни офицерашен буржуазен хьаллаьца а бола кІайча казакий низ юхатоха.

Цу халача хана Орджоникидзе хьалхашка оттадаь декхар кхоачаш а деш Ахриев ГІапура а, гІалгІай кхьгІа революционераша а, Владикавказа пролетариата долча новкъостала оарцагІйоьхар гІалгІай къахьегамхой. ГІалгІайчен къаман Совета председатель Джабагиев а цунна гонахьара гІоз а шоашта могар деш бар гІалгІай къахьегамхой Владикавказа пролетариата оарцагІа ца бахийта гІерташ. Бакъда, гІалгІай повстанцаш большевикий кхайкарала кхоп а луш Беликовен Соколовен кІайгвардейций отрядашкарча къовсама оарцагІбаьлар. ГІалгІай повстанчески отрядий новкъосталца августа барайттаьлагІча денга кхачале ІоцІеньяь ьлар Владикавказ Беликовен Соколовен бандех, юха а дерриге доал шийі кара иІцар Советски Іаьдало.

КІай бандаш йохаьчул тІехьагІа шийі болх юха а дІабихьар съездо. Цу съезде Терски области Наччахьалкхен контроле Халкъа комиссаралла хержар Ахриев ГІапур.

[illegible]

хургьдцар Ахриев ГІапура а цунна уллуварча новкъосташа а хадданза гІалгІай къахьегамхошта юкъе партийни кхетама болх дІабихьа хинийсцаре. Тийрка йистошкара Советски Іаьдал хьаллоацаш бола низ а хинна дІааттадир ерриге ГІалгІайче. Из ишта хилар бакъдир «Къулбаседа Кавказерча граждански тІема цхьа шу» аьнна 1919-ча шера 10 июле Халкъий Комиссарий Советс ше яьча докладаца Серго Орджоникидзе.

1919 шу долалуш хала хьал эттар Терски области. Юха а ца тохалуш Владикавказа а, ГІалгІайчен а доалашка кхоачаш латтар деникинески эскар. Тиф яха лазар кхийтта, гІоре а гера а доацаш моалл хьегаш хинна XI-ЦІе Эскар Астраханага тІехьашка доалаш дар. Деникински эскарцара толашагІа доля довкъош январь чакхбоаллаш Долакха-Юртан ТІой-Юртан юхе кхаьчар. Цар дІалийхар цхьаккха духьале а йоацаш шоаш ГІалгІайче гІолла дІабохийтилга. Бакъда, Орджоникидзе пхар кхоачаш а деш гІалгІай повстанцаша деникиний ультиматум тІа а ца ийнадар. Баллалца шоаш Советски Іаьдал хьаллоацаргдолга дІа а хьедир. Серго Орджоникидзе, Ахриев ГІапура дІадехар кхоачаш а деш дикъ дийнахьа майрра лийтар гІалгІай повстанчески отрядаш дика тІема гІирсаца кийчденна долча кІайча тІема довкъошта духьал. Цу халача тІемашта юкъе гІалгІай повстанцашкахьа йолаш дакъа лоацаш ар Владикавказерча цІечи командирий школера эрсий отряд, шоашта керте Евгений Казанский а волаш. 160 саг волаш хиннача цу отрядарча 131 саго шоай вахар дІаделар гІалгІай халкъа паргІато бахьан.

МоастагІчоа хала духьал лаьттача цу денош ГІалгІайче эггара халагІча участкашка хулар сийлахьча ленинца С. Орджоникидзе кулгалдеш хинна Ахриев ГІапур а, кхыбола гІалгІай коммунисташ а.

Къулбаседа Кавказ деникинцаша дІалаьцачул тІехьагІа, 1919 шера марте-апреле Терски халкъа республикера дукха а бехктокхамера болхлой Закавказье дІабахар. Ишта дІабахарашца бар Ф. Махарадзе, А. Назаретьян, Ю. Фигатнер, Б. Калмыков, С. Гегечкори, С. Такаев, кхыбараш. Царца тІехьашка ваьлар Ахриев ГІапур а. 1919 шера апрель чакхбоаллаш Закавказье дІавахар Серго Орджоникидзе ше а.

КъайлагІа Тифлисе яр цу халача хана парте Кавказски Краевой комитет. Цу крайкома сопамца Баку къайлагІа партийни болх дІабахьара хьожаваьвар Ахриев ГІапур.

Азербайджане Советски Іаьдало котало яьккхача 1920 шера 3 мая тифа лазарах велар Ахриев. ЧІоагІа новкъа хиларца тІаьйцар Сергос из гІайгІане хоам. «Вай парте тешаме воІ вар ГІапур. Новкъа да толамга кхаччалца из ца ваьха», — аьлар цо ГІапур валарах бола хоам шийта кхаьчача.

Къахьегамхошта юкъе цІерамо санна Ленина хьехама сердало йоаржаьрех цаІ ва Ахриев ГІапур. Цудухьа коммунистически обществ толамга болача новкъа хьокхам эшаргболаш да цун гІуланхаш а, дерриге вахар а.

Тахан Нохч-ГІалгІайчен автономе кхоалгІа шу дизарга долхаш пайна юха а, юха а дагайох цун а, цунна уллув лаьттарий а сийлен цІераш.

ВЕДЗИЖЕВ Ахьмад, [illegible]

ЛАЬЧАШ ВІАШАГІКХЕТАР

[illegible]

Доазол дехьара

ФИНЛЯНДИ. Дуне тІа уггара оагІагІа йоккхаш бола автор В. И. Ленин ва. Цунна дола тешал да ЮНЕСКО — «Индекс транслационум» яхача арцІенаро библиографически сборника тІара данныш. Алхха сохьа цхьан шера переводаш а яь Сийлахь - йоккхача Октябрьски социалистически революце бяьча произведенеш арахийцай дуне тайп-тайпарча къамий меттала 198-аза.

СУРТА ТІА: Хельсинкерча цхьан книжни тика чура марксизма-ленинизма классикий произведений выставка.

А. ЯКОВЛЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Экспертa хетараш

БАЛА ПАЙДА БОАЦАШ ДІАДОЛАДАЬ ХІАМА

АПН обозревателя А. Рухадзе къамаьл ду СССР Министорга Іилма-тохкама конъюнктури института директора заместителца профессорца Ю. Капелинскийца.

— 1974 шерехьа цхьан хана дукха йийца «Джексона поправка» мога а я, 1972 шера яь хиннача советско-американски торгови соглашенена ратификаци елга доха а дир Советски Союза экспортни кредиташ тела а тигаьоар США доал леча гІолярша. ДІахо США правительства яь дискриминационни акцеш яр, уж а политически мотивех. Шереметьево яхача аэропортан Олимпиада-80 пресс-центран эшаш хиннача электронно-вычислительни машинашта йола лиценаеш яла ца тигар а мехкдаьттен гали яккхара йолча оборудованена экспорт елга дехкар а. ТІеххьара а, 1980 шу доладенначa хана, Советски Союзо арахьара тІагІерта агресси юхатоха Афганистана гІо ду аьнна бахьан а даьккха, президента Картера эмбарго оттайир ялат а дукха кхы товараш а дохкара. Мел Іаткъар уж акцеш советски экономикана?

— Ишта дош оттадар башха нийса а хетац сона-м. Бокъалдар аьлча, США правительства дьйча дискриминационни гІулакхаша советски экономикана баь малагІа цІенхаштара Іоткъам бо бувца йиш яр. нагахьа санна иттлагІча пятилетка дерригача шерашка Советски Союзо ВІашагІкхийттача Штаташкара ийца ена ерриге машинаши оборудовании 1,0 миллиард сома мьаьха мара хинна ца хилча, вай мехко цу шерашка цу даькъе яь капиталовложенеш 220 миллиардага кхоачаш хилча?

Уж йийца дискриминационни санкцеш бахьан юххьанца, бакъда, цхьайола халонаш нийсъелар. Цхьабакъда, уж сихха дІальхар. Советски Союзо, масала, кхыча мехкашкара ийцар эшаш хинна ялат. ХІаьта из сделка йохапрагІа, эмбарго лаьттача 16 бетта США-на хинна зе, американски тохкамий организацеша яхачох, 23 миллиард долларга кхоач. Цунна юкъе да ялата производство кІеэиганаргІа хинна зенаш, дІаяха моттиг йоацаш лиса ялат эцаш а из дІаоттадаь лоаттадеш а правительства яь расходаш, кхыдараш.

— Цхьабакъди, уж урокаш віалла терналъе дага йолаш а яц кердача антисоветски экономически санкцеІ бІарча сери юкъе йоалаьь хІанзара американски администраци. Фу оалалургда хьона цу хьакъехьа?

— 1982 шу доладуш, граждански тІом на хилийта а цІий Іо ца дахийта а лаьрхІа Польше тІема хина духашдола хьал оттадарца дувладенна. США президента экономически санкцеш оттайир Польшана духьала, кхечаш а кхыдола а товараш дохкилга соца а деш. Цу хана оттайир США администраце цхьаннача бахьан а доацаш Польшерча событешца бувзам болаш а аьнна кхайкаяьча Советски Союзацарча экономически культурни бувзамашца духьала йерда [illegible]. Цу санкцешта юкъе дар Ямал — СССР Малхбузлехьара доахк яхача газопровода мотогІа оборудовани доттаессца соцадаш СССР дІайоккхийтача хІанара хатарча промышленни оборудованена лоаттаду [illegible] [illegible] гІулакхаш.

— Из хІама деш Рейгана администраце цхьаьнне а [illegible] а НАТО [illegible] шоай социалисташ [illegible] [illegible].

— Ишта да а а да. Хьалха хиннарий урокех дукха а цхьа геттара шоай тайпара пайда йоцу США доал дечо [illegible] Москвера Олимпиадана яь хинна [illegible] элата эмбаргое [illegible]

гойталар США доал деча гІолярашта духхьала шоай нилаца Советски Союзо лоадам болаш ше дулург цахилар. Цудухьа Рейгана администраце ерриге арахьара политически аппарат Малхбузен Европера НАТО гІоллара США союзникаш цу санкцешта юкъеоззара оарцагІъяьккха яр.

Кулгаш тІехьашкахьа сеттадара политика яйна яц. Социалистически мехкашка экспорт е йиш йоацача товарий список шеръейнай. Советски Союзера еча цхьадолча товарий импорта а доалу оттадаьл.

Цхьабакъда, НАТО Малхбузеневропейски членашта мелла давлени лоаттайча а маганзар американски администрацена Малхбузен Европа мехкий СССР торгови гІуланхаш ходадара тІадерзадаь хинна стратегически де лийрхІараш кхоачашде. Цхьаккха хІама дитанзар США правительства «бІаьшерен сделка» оалаш йолча газопровода турбаши оборудовании лоатталрахи 1984 шера дена Советски Союзера Іалама газ 25 шера Малхбузен Европа мехкашта лоаттаярахи йола контракт йохае гІерташ ца деш.

Уж соглашенеш йохапра, США правительства бокъо яланзар, масала, «Катерпиллар» яхача фирмана хьалхе а яьча контрактагІа СССР турбоукладчикаш йохка а «Дженерал электрик» оалача концернана компрессорни станцей турбашта оша роторащ йохка а. Сделкана юкъера барашка дІакхайкадир цар шоашка ихар ца дой, американски патентехи лицензехи шоаш бархилар. Шеко яц, цу гІулакхаша малхбузеневропейски мехкашта хьалхашка хьадда йола проблемаш оттаеш хиларах, цхьабакъда, яь сделкаш йохаьзар.

ВІашагІкхийттача Штаташта шоашта чухь а хІаман уйла еш бола нах кхетаде болабенна, социалистически мехкашцара торговли юхайизар эггара хьалха США шоашта зене хилар. Компетентни американски специалисташа дьйча лоархІамех, нагахьа санна Рейгана йиала эмбарго оттайой американцашта производство кІезигаларагІа 32,0 млрд. сом зе а хургда, хІаьта 1985 шерага кхаччалца йолча хана шерашера 220 эзар болх лочун моттиг тІера а юргья.

— СССР а кхыча социалистически мехкашта а духьала уттаеча экономически санкцешца къьаьстта тераж гІалгІий ВІашагІкхийттача Штаташта кредиташта доалу оттадара. Толам боаькхалургболий хьогІ царга цу гІулакха?

— Шек ва сона. КІай цІа гІийртар эггара хьалха социалистически мехкашцарча торговлена кредиташ елга соцаде а кІезигде а, е кхыдеца а экспортни кредиташта пачхалкхан гаранти тела соцаде а. социалистически мехкашцарча сделкаш бераза 100 млн. доллар зонотата кхоачабеш доалу оттаде. Из хІама хилагІар хІаьта аьлча Малхбузен Европа мехкаш кхеташ дар США доал деча гІоярахь ма хиннача социалистически мехкашта духьала арахьа хинна цо Малхбузен йохалий а рынкаш лацар а дІа а яьалла шийі гІоннова [illegible] хІама тоъа [illegible] хилар.

Къаьсга гуча да, [illegible] дехкара еча [illegible] а бола СССР а кхыча социалистически мехкашкара а торговли хьаьдйорш шоай торгово-политик йола карлуш хилар. ХІаьта [illegible] хьаьльлакхач [illegible] [illegible].

(АПН)

ИЗРАИЛЬСКИ АГРЕССЕ ЗУЛАМАЩ

Израильски агрессораша [illegible] женщий лагерашка а. Ракеташица а хьалхьенад [illegible] цІий Іоухийтаз Іарбий халкъаша духьала шоаш [illegible] доккха лулам. Дукха боаш баш чуьйиттай цар Ливана столица Бейрута къулбе районашка [illegible] хІаьта ишта палестински бе[illegible] [illegible] бахьан долаш машаре бахо дукха [illegible].

СУРТА ТІА: бомбаш чуьттина хана.

ЮПИ — ТАСС телесурт.

Ливана территоре тІа десант Іохкоена хана [illegible] юкъе дІахьа [illegible] израильски тІема вертолет.

СУРТА ТІА: [illegible]

ЮПИ—ТАСС [illegible].

[illegible]

СУРТА ТІА: [illegible]

ТАСС фотохроника.

КХОАНА—МЕДИЦИНСКИ БОЛХЛОЧУН ДИ

НАЬХА МОГАШАЛАЛ ДЕЗАГIА ХIАМА ДАЦ

Советски а партийни а органий новкъосталца укх тIехьарча хана дикка тоаденнад Наьсарен района могашал лоралрен тоаярен учреждений ерригa звеньяи лорийи кхыча медицински балхахойи кадрашца IалашъяраI, наха эшаш дола лорий новкъостал дилла дара, цу учреждений материально - технически база чIоагIъяра гIулакх.

ДIаяхача пятилетке хIанвалца хинначул шозза дукхагIа хулаш тIаьхийттар лораш а вож медицински балхахой а. Ер шу тIаотташ кхо бIаь совгIа car хилар нарех. Царна юкъе бIаь совгIа вар лор а волаш.

Районни центральни больница администраце а партийни организаце а массаза а йоакхо ю медицински кадрай профессиональни кийчо лакхъяра. Иштта, укх тIехьарча кхаь шера центральни а моттигерча а базашка тайп-тайпарча специальностех 40 гаргга лоро лакхъяьй шоай говзал. Иштта лакхъяйтай оаха шоай квалификаци юкъерча звенои медицински балхахошка а.

Районе къахьегаш болча лорех 15 проценто чакхъяьхай клинически ординатураш, нарех 70 процентага кхаччалца бараша дийшад шоай специальность тоаяра, шеръяра йолча курсашка. Тха лорех 10 процент хьалхара аттестационни категори йолаш ба. Районерча болхха лорий дезале хьинарс къахьегаш. могашал лораяра а тоаяра а хьахой хинна дIаэтта латт ван мехка дийтта къамех бола викалаш — гIалгIай, эрсий, нохчий, эрмалой, татараш, хIирий, дагестанцаш, кхыбараш.

Бахархоша а коллективо а лоархIаш, дика лораш хиларца белгалбаьннаб К. Р. Ужахов, А. Н. Котиев, Н. С. Тулатова, С. А. Абадиева, А. А. Рагимханов, М. М. Бекботова, Л. Чабиева, кхыбараш. Иштта белгалбаьнна ба юкъерча звенои медицински болхлой а — къахьегама ветераши А. В. Томаева, М. Ф. Ильичева, Ф. М. Гелисханова, З. И. Ганижева, къонагIа бола Р. М. Албогачиева, С. Г. Каралидзе, Л. А. Муталиева, Я. М. Кодзоева, кхыбараш.

Массане а хозахеташ йоакх оаха цIи районе эггара къьнагIа йолча медицина балхахочун — акушерка М. Б. Юшкинай цIи. Ер 42-гIа шу да гIалгIай мохи безаенна, цунцара къаста ца могаш, гIалгIайчен эггара хозагIа йолча моттиге — Жайрахьа чIоже по къахьега.

Дукхача хана дена медицински учреждениешка дикка болх барах тха цхьаболча медболхлоошта тайп - тайпара правительственни совгIаташ деннад. Царна юкъе а Халкъий ДоттагIлен ордена сина больница инфекционни отделене заведующи М. А. Горбакова, «Сийлен Знак» яха ордена сина берий консультаце заведующи М. А. Цанриевай районни больница медсестра Л. А. Муталиевай, 6 медболхлочо лелаю могашал лоралра отличник яха сийдола цIи. хIаьта лора Т. А. Цечоевайна синай Нохч - ГIалгIай АССР заслуженни лор яха звани.

Вайна ма хаьра, революци хиллалехьа ерригача Наьсарен районе цхьа лорий учреждени хиннаяц. Россе массе мишнгашка санна, укхаза а Iалламате чIоагIа даьржа дар тайп-тайпара дола инфекционни лазараш, кхайкор, цхьа шу ха кхачалехьа лара хIара дилагIа дола бер. Цу тайпарча хьале хинна, дешар ца хилар бахьан боадоне баьхка нах каст-каста ухар хьеха нах болча, кхыбола. медицинех цхьаккха хIама ца хов нах болча. хIаьта цу гIулакхах дарба ца хулаш дукхагIа эе доалар.

Мехка кхы къамаш санна Iоажалахи ца дешара боадонехи даьккхар нохчийи гIалгIайи къамаш Советски Iаьдало. Советски Iаьдал атта духа ха алалехьа, халкъа Iаьдала эггара халагIа хиннача хана — 1925 шера ГIалгIайче Наьсар-Керте хьайиллар 25 маьнги бола больница. Из больница хиннача цIагIа хIанз юкхьанцарча классий школа я. 1929 шера хьайиллар районни центральни больница.

Къаьстта дегIаера районера медицински учреждени IX—X пятилеткашка. Кхы а доккхагIа декхараш да могашал лораяра учреждени дегIайоалаяра укх XI пятилетке тхона хьалхашка латтараш.

ХIанз наьха хьашташ кхоачашдеш районни центральни больнице 287 маьнги ба, ТIой - Юртарча участкови больнице — 50, тубдиспансера стационаре — 93. Районни поликлиника лаьрхIа я хIара дена 400 сага лорий гIо де, йолаш я берий консультаци, эггара дикагIа йола медицински оборудовани йола церги протезий лаборатори йолаш йола стоматологически отделени. Районе я 6 юртара лорий амбулатореш, 8 — фельдшерско-акушерски пункт, 7 здравпункт, сиха гIо дара станци, районни санэпидстанци, 50 моттиг йола районни берий ясли, берашта лаьрхIа шура лелаю кухни.

ТIехьарча шин шера тоабаьб бахархошта специализированни лорий гIо дара болх. Районни больница стационаре болх беш я 22 маьнги бола бIаргий отделени. ХIанз Iалламате чоалхане йола бIаргий операцеш ю цига. ВIаштIехьбаьнна функциональни диагностика яра болх, хьайиллай централизованни биохимически лаборатори.

Районни поликлинике ба хIанз цамогаш болча нахага хьожаш бола кардиоревматологаш, онкологаш, эндокринологаш, наркологаш, психиатраш. Уж тайпа лораш хьалхагIа ца хилар бахьан долаш, цамогаш бола нах Грозне, кхыча моттигашка хьежабелаш дар тхо. хIаьта лораита шоашта меттел, наха из мела Iатьъаш хIама дар кхетаде хала дац.

Тоабеннаб сихача гIон станце болх. Эшаш мел болча лорашца а фельдшерашца а Iалашъяь я из. Дени-буси наьха хьашташ кхоачашдеш укхаза я кхо бригада.

Шерагара - шерага района медицински учреждени дегIаух къонача кадрашца, дукхагIа хул керда оборудовани, лорий инструменташ, кхыйола инвентарь.

Тха могашал лораяра база тоаяра массала а эшшаш дола гIо деш я Назрановски райисполком.

Районерча медицински учреждений материально - технически база тоаялар бахьан долаш бахархошта медицински гIо дара показателаш лакхъеннай тха. Дикка лохденнад бераш хала хьалха кхалхаш хилар, инфекционни лазараш, иштта лакхденнад бахархой диспансерни гIулакхашца лорабар, профилактически прививкаш яр. 100 процентага кхоачаш тоаденнад бераш больницашка дайтара гIулакх.

Администраце а керттерча специалисташа а массаза йоакхо ю лечебни учреждений болх, медицински Iилмаси медицинана карагIдаьннача кердача хIамашеи дIабеххача тайпара тоабарен, тха лораша шоай практикана уж хIамаш шерра юкъадоаладарен Iилмо дIадеххача тайпара къахьегам тоабарен гIулакхашта.

Укх цхьайтталагIча пятилетке тхона хьалхашка латтараш бехктокхаме декхараш да, хьинар кхо ца деш къахьегаш уж кхоачаш а дергда тха барттайнача интернациональни коллективо.

Б. АУШЕВ.
Наьсарен района керттерча лора заместитель.

Электромобиль: сахьата 200 километр

Иштта я юкъера лаьрхIача кердача машина расчетни скорость. Ер хьае йоаленнай автоспорта дуней дукххаза рекордсмен СССР спорта заслуженни мастер В. К. Никитин керте латта Харьковски автодорожни института йоазаш йола студенчески проектно - конструкторски бюро.

Рекордно - гоночни электромобиль «ХАДИ-21Э» — иштта индекс синай кердача машина — ерриге мощность 60 киловатт йолаш шин электродвигатель тIалатташ хургья.

Алхха тIехьарча шерашка а ХАДИ скоростной автомобилий лабораторе хьалай итт гаргга рекордногоночни электроавтомобиль. Царех хIаранеца массехказа ерригсоюзни а дунен халкъашта юкъера а котало яьккхай.

Кагирхой Iилма - технически творчество дегIайоалаеча дукхача шерашка беркате болх барах института конструкторски бюро кулгалхочов В. К. Никитина синай Украински ССР Лакхехьарча Совета Президиума грамота.

СУРТА ТIА: бюро кулгалхо В. К. Никитин студенташта - конструкторашта юкъе.

М. ТУРА сурт.
ТАСС фотохроники.

Грознерча экранаш тIа

«АЙСБЕРГАШТА ЮКЪЕ КХАЛХАР»

Республика экранаш тIа гойташ да «Айсбергашта юкъе кхалхар» яха американски фильм. Цу кинокартинас йоах Iалам лораде деза, лорадаь ца Iеш, хам бе, кхом бе. Нагахьа санна йоакхо еш Iалам лорадеш ца хуле, тIехьара из ший чIир лех. Цу гуманни массаза лоархIамеи йолча проблемех лаьца дувц шоай фильме сценаристаша Винченцои Лучанои Донати Серджоси, режиссера Андерсон Майклеси. Уж проблемаш яшхара дикка гIо-новкъостал ду фильма керттерча турпало— Кит-касатка яхача чкъаьро.

Фильме даькъа лоацаш ба артисташ: Хоррис Гичард, Рэмплинг Шарлотта, Сэмпсон Уилл, Дерек Бо, Уинн Кинан, Уолкер Скотт, кхыбараш.

Фаьлгах из санъердаме бос бола мультипликационни фильм даьнкхад японски кинематографисташа.

Цхьаккха хIама ца хуваш, авторо язбаьча тайпара лорабеш экрана тIа баькхаб из фаьлг японски мультипликатораша.

Керттера цар лоархIаш дар — сейна, фу маIан долаш кхеллад фаьлгаш, фу довзийта, сенах кхетийта буьц бераштa фаьлгаш. МоллагIча фаьлга маIан — дика дар, во дар кхетадайтар. Дикадар массаза котдоал вочул. Тамашнеча хIамаша новкъостал дац фильма турпала Анцайна дикадар довза, вочунца къовсам лоаттабе. Из де шун вIаштIехьдоакх цун ший дикало, эхь-эздело, къахьегамо. ХIаьта уж фаьлга белгалонаш хинна ца Iеш, наьха оамалаш гучайоахаш дола хIамаш ма дий. Цу гIулакхаша фаьлга бесса ниэ лу сага, фаьлго дувцача тайпара хозву из.

Цу фаьлгаца товши хозен ек цу фильме композитора Кривцов Владимира музыка.

●

«ЦА БОАЛАШ ТIАИНЦА КХЫЧАР ЦIЕРАШ»

Индийски кинематограф езараш санъердалуш хьожаргба дукхаза дог тохадолийташ безама юкъе нийслуш дола харцш бакъи хIамаш дувцаш долча фильмата.

Фильмо дувц Виджаи Рекхенаи юкъерча цIенача, бакъда, шийна духьала дукха новкъарлонаш нийслуча безамах лаьца.

Цу шин серех латтача бос болча фильме керттера роль лоалаеш ва вай мехка вовзаш цIи хезa волча индийски кинодеятела Радж Капура заIамагIа вола воша Шаши Капур. Из ше а вайна дика вовзаш ва «Бил шиъ», «Белам — из вахар», «Даьнъала хилби белам!» яхачей кхычей фильмашка сурт-сибаташ кхолларца.

Кхы цхьаькха а Капур ва укх фильме лоазаш. Из ва Камал Капур.

●

ИШТТА ВУТТ

Из цIи йолча советски мадархочун Маршак Самуил Яковлевича язбаьча Iан [illegible]

●

ЮХА А ЭКРАНА ТIА

Юха а экрана тIа доал Аркадий Гайдара «На графских развалинах» яхача повестах «Мосфильмо» 1957 шера даьккха из цIи йола фильм.

Фильме гойташ дар хиннача граждански тIом лаьттача шерашка. Россера вела дIаьахалехьа къьнарча графо лочкъалаь шоай парке дIаделла дошуйи кхыйола ганаш дIаяхьа гIертача къоначча графаци дуламхочуна Хриншени из ганэ царга дIа ца ахьийтар, духьа майра къовсам лоаттабу кIаьнкаша Яшкас, Паьлкас, Дергача.

Фильмера сурт-сибаташ кхеллад актераша Сошальский Владимира, Новиков Бориса, Новиков Толяс, Ерофеев Налис, Морозов Сенис, Г. Гумелевскс, Н. Федоровас, кхыбараша.

В. КОВАЛЕВА.

МОСКВА. Диъ шу даьнача москвичка Леонтьева Катис ираз [illegible] долаш, унакцIена йоаш 2—1 дада. Дукха бераш санаторешка, лагерашка, [illegible] долхача хана [illegible] бераша [illegible] хьежар. Кати а ера «шиш» поликлинике — столицерча Куйбышевски района № 60 йолча поликлинике.

Ийгага [illegible] лор-педиатр, консультаци [illegible] оториноларинголога, дантиста, хирурга... МоллагIчар санна йолча цхьаи поликлинике Леонтьева Катяга хьожаш хилар — 15 лор-специалист!

Поликлиникин чудоагIача пай бIаь берага хьожаш, царна дарба деш лаккера образовани йола 45 медик ва. Цуна тIатохаргда пай тIехьарча шерашка столице 41 берий поликлиника хьаллилар, бераште 1600 мейги латташ дукхачи профилактически больницаш хьалаь йолаш латташ хилар. Из тамаш е езаш хIама дац — хоии ма дий. Советски Iаьдала эггара хьалхарча декретех цаI наьнали бераш лоралара хьакъехьара декрет хиннилга!

СУРТА ТIА: «Катий бIаь процент бIарга са даь, — йоах лоро Н. В. Артеменкос.

Н. СОЖИНОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ФЕ. ХИЛА

Наьнъашка аварн лаьтта транспортни средствий водителаш улаш моттиган нийслу, 30 хиннараш а пошада бут цар, уж больнице дIагIулу, [illegible]

НГIАССР МВД ГАИ вIашагIкхетлай наьнашка хула ча чоенхаеча аварешта расследовани ю следственни отдела чулоагIаш йола отделени. [illegible]

[illegible] уголовни доп чакхдаьнна тIоьна. Из хиннад 1981 шера ноябрь бетта. Гражданина А. Асуханова «Терек» яхача ресторана [illegible] хиннай А. Ватнови «Жигули» яха автомашина. [illegible]

[illegible] вай Ленина проспекта тIа йоала йоаш А. Асуханова [illegible] машина. «Родина» яхача кинотеатра юхе [illegible] Х. А. Муталиевна. Машина [illegible]

[illegible] Асуханова Следстви [illegible] Ленински района халкъа суд 2 шу да а тоха [illegible]

ДIаьдахача кIирагIа (10 — 17 июне) республика новкъашка 20 авари хиннай. 1 саг вейнай, 12 сага чоьнаш хиннай.

НГIАССР МВД ГАИ.

САЛОIАЧА ДЕНОШКА

10 ИЮЛЬ

С. М. Кирова цIерагIа культуран салоIарен парк. Н. Бувчидзе цIерагIча улицац цIей. 9.00 — «Тоале, хоале, са республика!» яха радиоконцерт. 14.00. «Советски хоржамий система» яха лекци: Депутаталла кандидаташца вIашагIкхетар. 21.00. Гойтаргда документальни мультипликационни фильмаш.

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 11.00. Читальни зал. «Социализма дуне» яха устни журнал. 15.00. «Болх беш я «Брестски крепоста истори» яха хургволча бIухочун клуб. 18.00. Нохч-ГIалгIай пачча-хьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. 19.00. Болх беш я «ВIашагIкхетар» яха дискоклуб. 20.00. Болх беш я «Дунента хьожаш я камера» яха документальни фильма клуб. 20.30. «Таханара дуне» яха кинолекторий.

Н. К. Крупская цIерагIа культура Дворец. 14.00. «Дунен тIа эггара демократичнегIа ярех я советски хоржама система» яхача книжкай выставка юххера беседа. 17.00. Поккха зал. Молдавски ССР хетаиь «Цхьан делале» яха кинофестиваль.

А. М. Горьке цIерагIа клуб. 14.00. Болх беш да «Искорка» яха берий кинотеатр.

С. М. Кирова цIерагIа культурал салоIарен парк. Хоржамашта хеталаь наьха салоIар. 10.00. «Шера я са хьамсара Даьхе» яха радиоконцерт. 15.00. Духовой оркестра концерт. 16.00. «Медицинен дин» яха лекци. 17.00. Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен филармоне артистий концерт. 21.00. Кинолекторий. Гойтаргда документальни мультипликационни фильмаш.

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. 9 сахьат даьлча гIоне болх беш я атракционаш. 11.00. Поккха зал. «Хестаю Даьхе». 11.00. Болх беш я «Фаьлгийи приключенийи дунен тIа» яха берий киноклуб. 14.00. «Тха ираз еча бераллах баркал хилда хьона, тха хьамсара Даьхе» яха концерт. 18.00. Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт. 18.00. «Тха депутаташ» яха радиообозрени. 19.00. Болх беш я «ВIашагIкхетар» яха дискоклуб. 20.00. Кинолекторий. «Мукъача республикай йохаргIоаца цхьоагIо».

Н. К. Крупская цIерагIа культура Дворец. Шоана, хьамсара харжархой! 8.00. Грамзаписех дола радиоконцерт. 11.00. Поккха зал. Н. К. Крупская цIерагIча культура Дворецa художественни самодеятельноста концерт. 12.00. Пионерий иллеи халхарен ансамбла концерт. 13.30. Гойтаргда короткометражни фильмаш. 15.00. Болх беш да «Къона ленинец» яха берий кинотеатр. Гойтаргда «Дюймовочка» яха художественни фильм.

Пролетбата цIерагIа культура ЦIа. 8.30. Радиоконцерт. 9.00. Вокально-инструментальни ансамбла концерт. 11.00. Гойтаргда мультипликационни фильмаш. 12.00. Духовой оркестра концерт. 13.00. Берий художественни самодеятельноста концерт. 14.00. Болх беш да «Чебурашка» яха берий кинотеатр. 15.00. «Хоржархо вай [illegible]» яха [illegible]. 20.00. Кагирхой салоIара [illegible]

Л. Н. Толстой цIерагIча Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета культура ЦIа. 8.00. «Советски [illegible]» яха радиоконцерт. 12.00. Шамиль [illegible] Студенташ самодеятельни театра спектакль. [illegible] 15.00. Хьахара [illegible]. Гойтаргда «Чаи правительства» яха художественни фильм. 17.00. Гойтаргда документальни фильмаш.

Редактор Т. А. ЦЕКОЕВ.

САМОЛЕТАШЦА—МОВХЬАШ!

Самолеташца дIаяхийта мовхьаш заводашкара, учреждениешкара, организацешкара, базача нахагара хьайиду Грозненски аэропорто Москва, Ростов, Харьков, Рига, Уфа, Набережные Челны, Казань, Нижневартовск, Новосибирск, Одесса, Ташкент, Алма-Ата, Ашхабад, Волгоград, Львов, Донецк, кхыча городашка уж дIадохийтаргдолаш.

Ца кхетар хатта аэропорте телефонаца 2-01-19.

ФЕГАРЧА СООБЩЕНЕИ АГЕНТСТВО.

ТЕЛЕВИДЕНИ

19 ИЮНЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Хаъ».
8.45 — Футболах йола дунен чемпионат. Бразилия сборни — Шотландие сборни.
10.20 — «Шоана, вай новей!».
10.50 — «Дика тоаваш — яхалла».
11.20 — «Спортлото» 23-гIа тираж.
11.30 — «Объектив».
12.00 — Футболах йола дунен чемпионат. Аргентина сборни — Венгре сборни.
13.40 — «[illegible] дуне».
14.30 — «Кераддараш».
14.45 — Фильм берашта. «Денал дола наьха».
16.00 — «БIаргагушдар — теша хиладар».
17.00 — Политически обозревателя Ю. А. Летунова беседа.
17.30 — П. И. Чайковске цIерагIа VII-ча Дунен халкъашта юкъерча конкурса дисишци.
18.15 — Машар лорабеча советски Комитета председателя Ю. А. Жукова беседа.
19.00 — «Цкенача зет тIара». Комсомольск-на-Амуре яхача города 50 шу дизарга.
21.00 — «Хаъ».
21.35 — Футболах йола дунен чемпионат. Польша сборни — Камеруна сборни.
22.25 — СССР-а 60 шу дизарга. Уральски Паччахьалхен эрсий халкъа хора концерт.
23.00 — Футболах йола дунен чемпионат. СССР сборни — Нови Зеландие сборни. Перерыве — кердадараш.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйренара гимнастика.
8.20 — «Нагахь могаш хила лой».
8.25 — «Машар хиба шуп цIенна». Телевизионни художественни фильм. 3-гIа серн.
9.30 — «Iуйранара почта» — музыкальни программа.
10.00 — «Низбараш, денададараш, наладбараш».
10.30 — «Са дог уразалаз лаьтта». Телевидене Красноярски студе программа.
11.30 — П. И. Чайковске цIерагIча VII-ча Дунен халкъашта юкъерча конкурсе.
12.30 — Фильм — берашта. «Над нами Южный крест».
13.45 — Шун дезарца вIашагIкхетар. ВЛКСМ XIX-ча съезда цIерагIча Ерриесоюзни ударни комсомольски отряда латтараша ленна мопаш. ДIачьор — политически обозреватель В. Б. Бекетов.
14.10 — Кхоана — моттигерча Советашна ду хоржамаш. НГIАССР Лакхехьарча Совета Президиума секретара Н. Я. Правенько къамаьл.
15.00 — Н. Погодина цIерагIча Шахтински Паччахьалкхен драма театра спектакль.
16.50 — «Кхоана — медицински болхлой Ди».
17.15 — Концерт.
18.00 — «Къьнара детектив». Телевизионни спектакль.
19.30 — «Музыкальни киоск».
20.00 — «Цийса даьнъала эийла шун, бераш!».
20.15 — «Могашал», Iилмаи-популярни программа.
21.00 — «Хаъ».
21.35 — «Тоаш ма етта вIайна гIургIамашта». Телевизионни художественни фильм. 1-гIеи 2-гIеи сереш.

20 ИЮНЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Хаъ».
8.45 — Футболах йола дунен чемпионат. Польша сборни — Камеруна сборни. 2-гIа тайм. Испанера передача.
9.30 — «Гурга бетта сахьат».
10.00 — «Советски Союза гIулакх деш вай».
11.00 — «Могашал». Iилмаи-популярни программа.
11.45 — «Iуйранара почта». Музыкальни программа.
12.15 — Моттигерча Советашна халкъа депутаташи халкъа судахойи харжар. Информационни воам.
12.30 — Кхачан программа— халкъа юкъара гIулакх. «Юртара сахьат».
13.30 — «Музыкальни киоск».
14.00 — Футболах йола дунен чемпионат.
15.35 — ДIалоих РСФСР Паччахьалкхен духовой оркестро.
16.05 — «[illegible] клуб».
17.10 — Тахан — медицински болхлой Ди. СССР могашал лораяра министраца С. Б. Бурениова беседа.
17.25 — Шун хьахатий дезарна. Медицински болхлой занаха оттаь музыкальни программа.
18.00 — «Дунен халкъашта вьлара панорама».
18.15 — Мультфильмай программа.
19.15 — Футболах йола дунен чемпионат. Англе сборни — ЧССР сборни. Перерыве — «Советски Союз йоалаш вралырча хьакьвай бIаргашца».
21.00 — «Хаъ».
21.35 — «Футбольни обозрени».
22.03 — П. И. Чайковске цIерагIча VII-ча Дунен халкъашта юкъерча конкурсе.
23.05 — Футболах йола дунен чемпионат. Испание сборни — Югославие сборни. Перерыве — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка е хIаоттаIа».
8.20 — Документальни фильмай программа.
9.10 — «Тоаш ма етта вIайна гIургIамашта». 1-гIеи 2-гIеи сереш.
11.25 — Н. Осипова цIерагIча Паччахьалкхен Эрсий халкъа оркестра солистий квартета концерт.
11.45 — «Хьайбай дунен тIа».
12.15 — «Последние свадьбы» яха берашта лаьрхIа художественни фильм.
14.05 — «Музыка, театр, кино, телевидене». Дувц Н. В. Богословске.
15.20 — «Дувц тха корреспонденташа».
15.50 — «Денал». Дукхагча серий художественни фильма 2-гIа сери.
16.35 — П. И. Чайковске цIерагIча Дунен халкъашта юкъерча VII-ча конкурсе.
17.25 — Баскетболах зудий дунен халкъашта юкъерча вIашагIкхетар. МаIа нах. Европа сборни — США сборни. Венгрера передача.
18.05 — Дагестански АССР художественни коллективий концерт.
19.35 — «Вай биография». 24-гIа фильм. 1930 шу.
20.00 — «Бийса даьнъал эийла шун бераш!»
20.20 — Моттигерча Советашна халкъа депутаташи, халкъа судахойи харжар. Информационни воам.
20.30 — Хаьржархошта лаьрхIа концерт.
21.00 — «Хаъ».
21.35 — «Лор вийза варий оаш?» Художественни фильм.

РАДИО

19 ИЮНЬ

6.10 — «Юртара Iуйре» (гIалгIай меттала).
[illegible]

20 ИЮНЬ
РАДИО
МОТТИГЕРЧА СОВЕТАШКА ХАЛКЪА СУДАШКА ХОРЖАМАШ ХУЛА ДИ

[illegible]

УКВ

[illegible]
19.35 — «Вовзи в жером». Радиоспектакль.
20.20 — Цлэм оал Дагаев Валика.

УКВ

19.00 — «Эрсий кхалнаха [illegible]».
19.30 — И. Кохановски [illegible].
19.35 — И. Мулаев, «[illegible]».
19.45 — «[illegible]» ансамбля концерт.
20.17 — Безамо иллеш.

Хьоттанаш

Тахан республике гIоалан Грознеи хулалуш морхаш а йолаш, йоачаш а йоацаш. махкхоалехьара секунде 2—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 20—25, Грозне 22—24 градус йоакхал йолаш хилен тарлу.

Кхоанен ломмен морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка догIа а делхаш, тайп-тайпарча [illegible] секунде 2—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура дийнахьа 10 — 15, дийнахьа 20—25 градус йоакхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364007, г. Грозный, Мамакаев. ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57, редактора заместителя — 2-45-07, [illegible] секретара — 2-24-00; отделий: партийни вахара — 2-24-04, промышленностеи транспорте — 2-24-01, юрта йоахама — 2-24-00, культура — 2-24-05, письмой — 2-24-07, корректорска — 2-09-88.

НАШ АДРЕС: 364007, г. Грозный, ул. Мамакаева, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57, заместителя редактора — 2-45-07, ответственного секретаря — 2-24-00; отделов: партийной жизни — 2-24-04, промышленности и транспорта — 2-24-01, сельского хозяйства — 2-24-00, культуры — 2-24-05, писем — 2-24-07, корректорской — 2-09-88.

Газет арадаьл шинарен, еран, пIаьраскен денош.

[illegible] «Грозненский рабочий» издательства типографи, Мамакаев, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Мамакаева, 92. Заказ № 2682.